

Запад је веома свестан ситуације на Балкану и ово јесте најгора безбедносна криза од 1990.тих имајући у виду милитаризацију региона као и активно коришћење информационих операција за ширење етничких тензија и поларизације региона које су у протеклих неколико месеци ескалирале на Балкану. Када на то додате да је амерички униполарни свет заменио мултиполарни систем који сада чине и Кина и Русија, које се такмиче са Западом, Балкан постаје занимљив геополитички полигон, каже у разговору за Данас Ивана Страднер, научна сарадница „Америцан Ентерприсе Институте“ у Вашингтону.

Упркос томе, треба напоменути да је хладни рат завршен и земље бивше Југославије нису стратешки важне као тада иако политичари на Балкану често мисле другачије и то користе за скупљање предизборних поена.

Страднер указује да тренутно постоје више стратешки важније кризе у Европи где је Русија укључена као што су Украјина, мигрантска криза на граници са Пољском и поновни сукоб између Азербејџана и Јерменије.

„Балкан није приоритет Америке, која је стратешки оријентисана ка Кини и ово што се дешава на Балкану треба пре свега да реши ЕУ. Нажалост, и сама ЕУ има многобројне унутрашње проблеме као и неусаглашену спољну политику међу чланицама. Балкан је велики тест за Европу и треба се подсетити да и почетком 1990.тих Европа није реаговала све док Америка није одлучила да се позабави регионом. Питање је да ли би Америка у случају војне ескалације исто урадила као и деведестих, али можда би Велика Британија у таквом сценарију овог пута одиграла улогу и показала да ипак безбедност и мир Европе и даље зависи од ње“.

*** У ЕУ не постоји јединство око санкција против Милорада Додика. Ипак, можемо ли у скорије време очекивати координирану акцију Немачке, Британије и САД у санкционисању Додика и људи блиских власти у ентитету Република Српска?**

Амерички председник Џозеф Бајден је у јуну проширио опсег уредбе којом се дефинишу санкције за појединце и организације из држава Западног Балкана, који угрожавају мир и стабилност региона. Имајући у виду нестабилност на Балкану и велику корупцију, ово је корак у правом смеру.

Нажалост, ове санкције не могу да досегну ниво ефикасности које би имале када би се земље ЕУ прикључиле јер доста банкарских рачуна и непокретности је на територији Европе.

Немачка је у ЕУ покренула питање санкција против званичника Републике Српске који угрожавају Дејтонски споразум иако је Мађарска критиковала то због Орбановог афинитета према Додику и Путину. Корупцији се даје велики значај у Бајденовој администрацији и републиканци и демократе су одлучиле да се „обрачунају“ како са локалном тако и страном корупцијом. Стога верујем да САД неће одустати од свог циља.

„Промоција демократије“ је постала већ излизана фраза али „промоција антикорупције“ је нова могућност да се у недемократским земљама омогући боља владавина права. Оно што је битно јесте да заједно САД, ЕУ и Велика Британија успоставе санкције а још важније је да се не направи иста грешка као за Русију где нису санкционисани главни људи блиски Путиновом режиму.

***Предстоји сусрет Вучић-Путин, шта се може очекивати? Неретко се може чути да Русија преко Србије дестабилизује Балкан.**

Овај састанак долази у интересантно време када Европом влада енергетска криза где Русија користи гас као „оружје“ за преговарање, у време када је мигрантска криза на граници са Пољском коју Александар Лукашенко користи кроз Русију за дестабилизацију НАТО-а и Европе и када је Украјина на ивици новог рата са Русијом.

Медији најављују да ће центар разговора бити енергетика и цена гаса у Србији, што је и логично али не треба заборавити да у политици нема пријатеља већ само интерес. Тако и Путин има своје интересе на Балкану о којима ће разговарати са Вучићем.

Верујем да ће пре свега бити разговора о војној сарадњи. Русији не одговара војна неутралност Србије као ни Вучићево балансирање између Истока и Запада и Москва ће сигурно наставити да наоружава Србију са новим ПВО системима и неки од нових пакета биће вероватно понуђени Србији ове недеље.

Русији одговара дестабилизација на Балкану како би то искористила да покаже слабост Европе и НАТО-а и етнички поларизован регион је погодно тло да своје стратешке циљеве оствари. Тако да ове недеље можемо да очекујемо и јасне захтеве Русије везане за питање Косова и Републике Српске која су тренутно два отворена жаришта у региону.

*** Јесу ли оправдана страхована дела стручне јавности од милитаризације региона, нарочито Србије?**

Србија је од свих земаља у Западном Балкану уложила највише у наоружање 2019. а буџет за одбрану је у 2021. дуплиран у односу на 2018. Такође, Председник Вучић је пре неку годину захвалио Путину што је Србија војно јача десет пута од 1999. а недавно је најавио да ће се војна моћ драстично увећати у наредних девет месеци.

То нису празне речи јер Србија има руске борбене авионе, тенкове и Панцир ПВО. Руски Рособоронехпорт је најавио да је спреман да Србији испоручи нове ПВО системе а и Србија је заинтересована за то.

Не треба заборавити да Србија има сваке године војну вежбу са Русијом „словенско братство“ где је 2019. постављен С-400 током вежбе, упркос могућности санкција из Америке. Иако је повећање наоружања оправдано како би се успоставио баланс са земљама НАТО-а из региона, доста оружја је офанзивног карактера. Стога, оправдано је страховање али треба имати на уму да ако Србија жели да иде ка Европи а не ка Русији, ово Запад неће толерисати јер ово није само претња региону већ и остатку Европе.

(Данас)